

**“SE PÄIVÄKODIN ALOTUS MENI TOSI PALJON
PAREMMIN, KUN MITÄ MÄ LUULIN JA OLETIN. ET
VARMAAN SUURIN SYY SIINÄ OLI NE HOITAJAT,
MITEN MUKAVIA NE OLI”**

Vanhempien kokemuksia pienten lasten
varhaiskasvatuksen aloituksesta

Eveliina Koivu & Laura Koskela

Varhaiskasvatustieteen kandidaatintutkielma

Kevätlukukausi 2019

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Koivu, Eveliina & Koskela, Laura. 2019. "SE PÄIVÄKODIN ALOTUS MENI TOSI PALJON PAREMMIN, KUN MITÄ MÄ LUULIN JA OLETIN. ET VARMAAN SUURIN SYY SIINÄ OLI NE HOITAJAT, MITEN MUKAVIA NE OLI" Vanhempien kokemuksia pienten lasten varhaiskasvatuksen aloituksesta. Varhaiskasvatustieteen kandidaatintutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 36 sivua.

Laadullinen tutkimuksemme käsittelee vanhempien kokemuksia pienten lasten aloittaessa päiväkodissa. Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, mitkä tekijät päiväkodin henkilökunnan toiminnassa lisäsivät ja vähensivät positiivista kokemusta hoidon aloituksen yhteydessä. Näiden tekijöiden ajattelemme olevan yhteydessä positiivisen luottamussuhteen ja kasvatusyhteistyön syntyyn.

Tutkimus toteutettiin teemahaastattelulla. Tutkittaviksi valikoitui vanhempia (n=5), joiden lapset olivat alle 2-vuotiaita ja aloittaneet päiväkodissa tammi- tai helmikuussa 2019. Haastattelussa keskityttiin päiväkodin työntekijöiden toimintaan tutustumisjakson ja ensimmäisen hoitoviikon aikana. Vastaukset analysoitiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä käyttäen.

Vanhemmat kokivat tärkeäksi avoimen vuorovaikutuksen ja lapsen huomioimisen. Vanhemmat arvostivat sitä, että henkilökunta esittäytyi ja päiväkodin tilat esiteltiin heille. Positiivisena koettiin myös se, että nämä esittelyt tehtiin myös lapselle. Haastatteluissa nousi esille myös henkilökunnan läsnäolo lasten kanssa, muun muassa leikin ja lapsen tasolle laskeutumisen kautta. Osa vanhemmista oli havainnut konflikteja henkilökunnan välillä. Nämä konfliktit koettiin negatiivisena asiana.

Kaiken kaikkiaan vuorovaikutuksen merkitys nousi vahvasti esille kasvatusyhteistyön rakentumisessa. Merkittäväksi tekijäksi lapsen päiväkodin aloituksessa nousi aikaresurssi. Henkilökunnan tulisi varata tarpeeksi aikaa tutustumiselle ja keskustelulle, kun uusi lapsi aloittaa ryhmässä.

Asiasanat: varhaiskasvatuksen aloitus, siirtymä, kasvatusyhteistyö, vanhemmat, henkilökunta, vuorovaikutus

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	4
2	SIIRTYMÄ KOTIHOIDOSTA PÄIVÄKOTIIN	5
2.1	Päiväkoti pienen lapsen hoitomuotona	5
2.2	Bronfenbrennerin ekologinen teoria	6
3	KASVATUSYHTEISTYÖ	9
3.1	Vanhemman ja kasvattajan välinen vuorovaikutus	9
3.2	Käytännön järjestelyt.....	10
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	13
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	14
5.1	Tutkimukseen osallistujat ja aineistonkeruu.....	14
5.2	Aineiston analyysi	15
5.3	Eettiset ratkaisut	17
6	TULOKSET	19
6.1	Positiivista kokemusta lisänneet tekijät	19
6.1.1	Henkilökunnan ja vanhemman välinen vuorovaikutus	19
6.1.2	Henkilökunnan ja lapsen välinen vuorovaikutus.....	21
6.1.3	Henkilökunnan keskinäinen vuorovaikutus.....	23
6.2	Positiivista kokemusta heikentävät tekijät.....	24
6.2.1	Henkilökunnan ja vanhemman välinen vuorovaikutus.....	24
6.2.2	Henkilökunnan keskinäinen vuorovaikutus.....	26
7	POHDINTA	28
7.1	Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset	28
7.2	Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet.....	30
	LÄHTEET	33
	LIITTEET	37

1 JOHDANTO

Siirtyminen kodista sen ulkopuoliseen hoitoon on varhaislapsuuden suuri muutos (Karikoski & Tiilikka 2016, 79). Päiväkoti on yhä useammalle lapselle ensimmäisiä kodin ulkopuolisia paikkoja, joissa he viettävät aikaa. Etenkin esikoislapsen kohdalla vanhempia saattaa jännittää lapsensa puolesta ja lapsen jättäminen päiväkotiin voi herättää paljon kysymyksiä ja monenlaisia tunteita vanhemmissa. Molemmat, sekä lapsi, että vanhemmat ovat uuden tilanteen äärellä. Munter (2002) kuitenkin painottaa, että lapsi itse ei mieti paljoa tulevaa, vaan hän elää fyysisesti ja psyykkisesti tässä ja nyt. Vanhemmissa sen sijaan lapsen hoidon aloitukseen voi liittyä huolta, levottomuutta ja syyllisyyttä, mutta toisaalta myös innostusta, luottamusta ja odotusta. (Munter 2002.)

Tarkastelemme lapsen varhaiskasvatuksen aloitusta tulevien varhaiskasvatuksen opettajien näkökulmasta. Meillä ei ole paljoakaan käytännön kokemusta pienen lapsen päiväkodin aloituksesta. Olemme saaneet laajan teoriakattauksen siitä, mitä hyvä varhaiskasvatuksen aloitus tarkoittaa koulutuksemme näkökulmasta. Käytännön kokemuksen puuttuessa pohdimme koulutuksen tarjoaman tiedon sovellettavuutta työkentällä ja myöskin sen validiutta. Siksi tahdoimme perehtyä kandidaatin tutkielmassa siihen, millaisia asioita vanhemmat nostavat esille positiivisina asioina henkilökunnan toiminnassa.

Tutkimuksemme tarkoituksena on ennen kaikkea selvittää päiväkodin työntekijöiden asemaa vanhempien positiivisen kokemuksen synnyssä lapsen varhaiskasvatuksen aloituksen yhteydessä. Tutkimuksemme tarkoitus on tarjota tietoa hyvästä aloituksesta etenkin varhaiskasvatuksen opettajille, hoitajille, avustajille sekä muille lasten parissa työskenteleville. Tutkimuksen tuloksiin nojaten varhaiskasvatuksen henkilöstö voisi reflektoida omaa toimintaansa ja sitä kautta myös kehittää sitä tarkoituksenmukaiseksi.

2 SIIRTYMÄ KOTIHOIDOSTA PÄIVÄKOTIIN

2.1 Päiväkoti pienen lapsen hoitomuotona

Varhaiskasvatus on yhteiskunnallinen palvelu, jonka tehtävä on tukea lapsen kokonaisvaltaista kehitystä, oppimista ja kasvua. Varhaiskasvatus on palvelu, joka tukee vanhempia ja huoltajia kasvatustyössään sekä mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämään ja opiskeluun. Kunta on velvollinen järjestämään varhaiskasvatusta tarpeiden mukaan. Varhaiskasvatuslaissa on määritelty, että varhaiskasvatusta voidaan toteuttaa joko päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena, esimerkiksi kerho- tai leikkitoimintana. (Varhaiskasvatussuunitelman perusteet 2016, 14-17.)

Suomalaisen varhaiskasvatuksen juuret ulottuvat 1800-luvulle, jolloin alkunsa saivat ensimmäiset lastentarhat ja -seimet. Vuonna 1973 suomalaisessa yhteiskunnassa nousi esille ajatus tasa-arvosta. Sukupuolten välisessä tasa-arvossa otettiin suuri harppaus kohti nykyisen kaltaista päivähoitojärjestelmää säätämällä päivähoitolaki. Ennen päivähoitolakia lastentarhojen ja -seimien toimintaa ohjasi vuonna 1936 säädetty lastensuojelulaki, sillä viime vuosisadan näkemyksen mukaan päivähoiton tarkoituksena pidettiin ensisijaisesti lasten huonojen kotiolojen vaikutusten tasaamista. Ajalle tyypilliseen tapaan kotihoitoa pidettiin suurimmassa arvossa. Päivähoitolain pyrkimyksenä oli ennen kaikkea muuttaa kansan mentaliteettia päivähoidosta. Uusi laki sulautti yhteen silloiset lastenseimet ja -tarhat ja näin muodostui uusi ja myös nykyisin tuntemamme päivähoitomuoto, päiväkoti. Uuden lain myötä päivähoitoa alettiin tarkastella yhä enemmän kasvatuksellisesta näkökulmasta, eikä niinkään huollollisesta perspektiivistä. (Alasuutari 2010, 68.)

Varhaiskasvatuslaki (540/2018, 1§) määrää jokaiselle alle oppivelvollisuuden olevalle lapselle oikeuden osallistua varhaiskasvatukseen. Erityisolosuhteissa varhaiskasvatusta voivat saada myös oppivelvollisuuden aloittaneet lapset (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 1§). Huoltajat päättävät oman

lapsensa osallistumisesta. Huoltajille tulee antaa riittävästi tietoa varhaiskasvatuksen eri toimintamuodoista ja niiden sisällöistä. Huoltajien kanssa neuvotellaan siitä, mikä on heidän lapselleen paras ja tarkoituksenmukainen varhaiskasvatuksen muoto. Tätä keskustelua käydään, kun perhe hakeutuu varhaiskasvatukseen piiriin, mutta myös silloin, kun lapsi on jo mukana varhaiskasvatuksessa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, 14-17.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (2018) tekemän tutkimuksen mukaan vuonna 2017 varhaiskasvatukseen osallistui kaikkiaan 247 968 1-6-vuotiaista lasta, joka vastaa noin 71 % ikähaarukan lapsista. Kunnan kustantamassa varhaiskasvatuksessa päiväkodissa oli 77 % lapsista ja perhepäivähoidossa 8,3 %. Kelan yksityisen hoidon tuen tukirahaa maksettiin 6,3 prosentille lapsista. Varhaiskasvatuksen palveluseteliä käytti 9,5 % kaikista varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista. Varhaiskasvatuksen palveluseteli mahdollistaa yksityisen, kunnan hyväksymän päiväkodin tai perhepäivähoitopaikan käytön. Alle 1-vuotiaista vain 0,9 % oli varhaiskasvatuksen piirissä. 1-vuotiaista 33,5 % vastaavasta väestöstä oli varhaiskasvatuksen piirissä. 2-vuotiaissa luku oli jo 62,5 %. (THL 2018.)

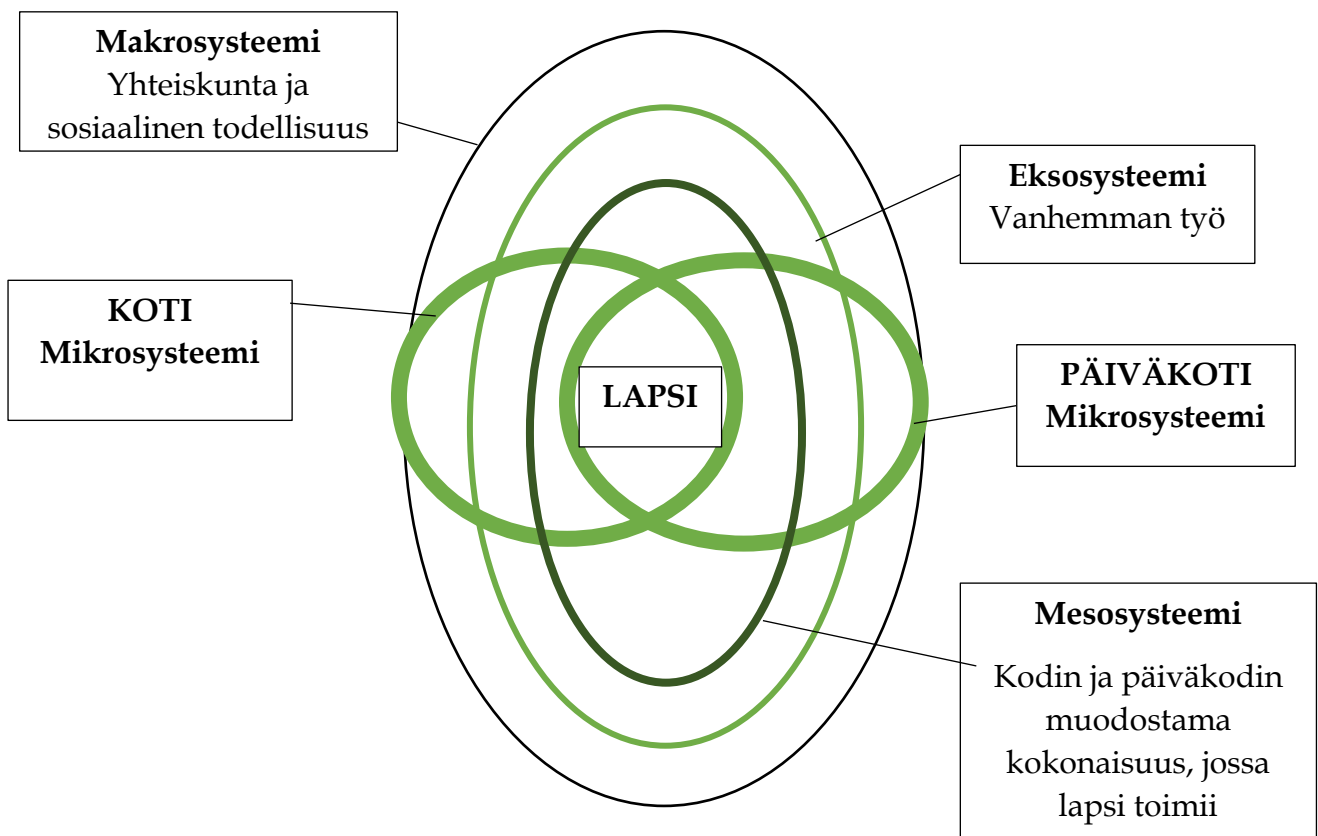
Seuraavaksi pohdimme lapsen siirtymää varhaiskasvatukseen piiriin ekologisen teorian kautta, joka on yleinen ja usein käytetty taustateoria varhaiskasvatuksen siirtymien tutkimuksissa. Ekologinen teoria keskittyy alun perin lapsen kehityksen tarkasteluun, mutta itse pohdimme sitä kasvatusyhteistyön ja vuorovaikutuksen näkökulmasta. Vanhempien kokemuksia pienten lasten varhaiskasvatuksen aloituksessa on Suomessa tutkittu vain vähän.

2.2 Bronfenbrennerin ekologinen teoria

Siirtymällä tarkoitetaan muutosprosessia, joka syntyy lapsen (ja perheen) siirtyessä elinympäristöstä toiseen (Dunlop & Fabian 2002, 3.) Pieni lapsi siirtyy kodin tutusta ja pienestä ympäristöstä päiväkotiin, joka edustaa laajempaa ympäristöä sekä fyysisesti että sosiaalisesti. Munterin (2002, 37) mukaan lapsi laajentaa kokemusmaailmaansa siirtymällä kodista päiväkodin lapseksi, mutta

lapsi on edelleen oman kotinsa lapsi. Niin vanhempien kuin päiväkodin henkilökunnan on hyvä tiedostaa, ettei lapsi sopeudu hetkessä ja lapsen pääasiallinen kiintopiste on edelleen kotona. Myös Rähä (2004, 132) korostaa päivähoidon aloituksen olevan mahdollisesti stressaavaa ja haastavaa lapselle, mikäli vastaavanlaista aikaisempaa kokemusta kodin ulkopuolisesta hoidosta ei ole.

Bronfenbrennerin (1979, 21-22) ekologisen teorian ytimenä on ajatus, että ympäristö rakentuu neljästä sisäkkäin olevasta järjestelmästä, kehistä, joiden keskiössä on yksilö itse. Jokainen kehä edustaa omaa ympäristötasoaan. Ekologisessa teoriassa yksilö kehittyy vuorovaikutuksessa ympäristönsä kanssa. Näitä kehiä kutsutaan nimillä mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemi.

KUVIO 1. Bronfenbrennerin (1979) ekologinen teoria.

Mikrosysteemi on lapsen lähin ympäristö. Tämän kehän sisällä ovat vanhempien ja sisarusten sekä muun lähipiirin lisäksi myös mahdollisesti päiväkodin henkilökunta ja vertaissuhteet. Toista kehää kutsutaan mesosysteemiksi. Mesosysteemi on eri mikrosysteemien (koti ja päiväkotiki) muodostama kokonaisuus, jossa lapsi elää ja toimii aktiivisesti. (Puroila & Karila 2001, 209.)

Mikro- ja mesosysteemeissä lapsi itse toimii aktiivisena toimijana ja molemmat vaikuttavat lapsen kehitykseen suoraan. Kaksi ulommaista kehää vaikuttavat lapseen vain välillisesti. Kolmannella kehällä sijaitsevalla eksosysteemillä viitataan lapsen lähiympäristöön vaikuttaviin systeemeihin. Tällaisia voivat olla esimerkiksi vanhemman työ. Makrosysteemi ja neljäs kehä käsittää sisälleen koko vallitsevan yhteiskunnan, kulttuurin, lainsäädännön sekä poliittisen ilmapiirin. (Bronfenbrenner 1979, 25-26.)

Puroilan ja Karilan (2001, 204) mukaan Bronfenbrennerin ekologisen teorian soveltamista varhaiskasvatukseen käyttöön puoltaa nimenomaan teorian kokonaisvaltainen ja ekologinen luonne, joka tarkastelee kehittyvää yksilöä vuorovaikutuksellisten kasvu ympäristöjen parissa. Kasvatuksellisen perspektiivin teoria tarjoilee nimenomaan vuorovaikutuksen kautta, sillä kysymyksessä ovat kasvatukselliset tapahtumat kehittyvän yksilön eli lapsen, sekä kasvattajapersoonien ja kasvatusyhteisöjen välillä. Teoria auttaa ymmärtämään ja käsittelemään erilaisia ympäristötasoja kasvatuksen ja kehityksellisen näkökulman kautta. Professori Ulla Härkönen (2008, 23-24) muistuttaa, että ekologinen teoria ei pääasiallisesti ole kasvatuksen ja pedagogiikan, vaan ensisijaisesti ihmisen kehityksen teoria. Teoria kuvaa kuitenkin samanaikaisesti ihmisen sosiaalistumista yhteiskuntaan, jolloin se soveltuu myös käytettäväksi käsittelemään kasvatuksellista problematiikkaa. Tämä tutkimus kohdentuu erityisesti mesosysteemiin, eli kodin ja päiväkodin väliseen yhteistyöhön. Siirtymää mikrosysteemistä toiseen Bronfenbrenner (1979) nimittää ekologiseksi siirtymäksi. (Puroila & Karila 2001, 209.) Siirtymässä on tärkeää toimiva yhteistyö.

3 KASVATUSYHTEISTYÖ

Lasten elämään jatkuvuutta ja turvallisuuden tunnetta tuo vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välinen yhteistyö. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 18). Kasvatusyhteistyössä vanhemmat ja päiväkodin henkilöstö sitoutuvat siihen, että he toimivat yhdessä lapsen parhaaksi kasvun, kehityksen ja oppimisen prosesseissa (Poikonen & Lehtipää 2009, 81). Hyvän ja laadukkaan kasvatusyhteistyön perusta on molemminpuolinen luottamus ja kunnioitus (Keen 2007). Seuraavaksi käsittelemme kasvatusyhteistyön rakentumista lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa. Ensin käsittelemme vuorovaikutuksen merkitystä vanhemman ja päiväkodin henkilökunnan välillä. Tämän jälkeen pohdimme päiväkodin aloituksen yleisiä käytäntöjä ja niiden vaikutusta hyvän kasvatusyhteistyön rakentumiseen.

3.1 Vanhemman ja kasvattajan välinen vuorovaikutus

Munterin (2001) mukaan henkilökunta on tärkein kriteeri hyvälle varhaiskasvatukselle. Heillä tulee olla aitoa kiinnostusta työtään ja lapsia kohtaan sekä avoimuutta ja lämminhenkisyyttä perhettä kohtaan. (Karikoski & Tiilikka 2016, 80.) Kasvatusyhteistyö rakentuu luottamuksesta, tasa-arvoisesta vuorovaikutuksesta ja keskinäisestä kunnioituksesta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 33). Jos kasvattajalla on lämmin ja vahva suhde vanhempiin, on hänen helpompi ottaa puheeksi lapsen asioita (Wilson 2016, 17).

Ensimmäiset kokemukset vaikuttavat suuresti kasvattajan ja vanhemman välisen suhteen syntyyn. Ensitapaaminen voi joko vahvistaa tai pilata tämän suhteen synnyn. On tärkeä hyödyntää näitä kohtaamisia tehokkaasti, jotta saa luotua avoimen, luottavaisen ja vahvan suhteen vanhempien kanssa. (Wilson, T. 2016, 41.) Ensikohtaamiset vaikuttavat siihen, minkälaisia odotuksia ja toiveita sekä mahdollisia huolia ja pelkoja vanhemmille syntyy. Ne myös määrittävät sitä, minkälainen kuva vanhemmille syntyy

varhaiskasvatus- ja päivähoitopalvelun laadusta sekä niiden sopivuudesta omalle lapselle. (Karikoski & Tiilikka 2016, 80.)

Rentzou (2011, 172) toteaa kommunikaation olevan vanhempien ja päiväkodin välisen yhteistyön ydin, joka linkittää päiväkodin ja kodin yhteen. Vuorovaikutteinen yhteistyö vaatii henkilöstön oma-aloitteisuutta ja aktiivisuutta (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 33). Jos vuorovaikutussuhteen annetaan alussa muodostua omalla painollaan, saattaa olla, että vanhemmat, jotka eivät ole kovin puheliaita saavat vähemmän huomiota itselleen ja lapselleen. Vanhemmat, jotka ovat avoimia ja suorapuheisia taas käyvät monipuolisia keskusteluja kasvattajien kanssa. Myös heidän lapsensa saavat enemmän huomiota osakseen. (Munter 2002, 48-49.)

Myös Dalli (1999, 64) painottaa yhteistyötä ja keskustelua vanhempien kanssa varhaiskasvatuksen aloituksessa. Varhaiskasvatushenkilöstön tulee tehdä työtään näkyväksi lapsen tarpeet huomioiden ja päiväkodin rutiinien kautta. Näin aletaan rakentaa luottamussuhdetta. Hoidon alkuvaiheessa käytetyt työtavat käynnistävät kasvatusyhteistyön kehityksen (Karikoski & Tiilikka 2016, 85). Aloituskeskustelu avaa portin kasvattajien ja vanhempien väliseen vuorovaikutukseen, joka muuttuu hoidon alettua päivittäiseksi kuulumisten vaihtamiseksi (Munter 2002, 48). Isojärven ja Kankaan (2008) mukaan sekä vanhemmat, että kasvattajat kokivat tutustumisjakson auttaneen luottamussuhteen synnyssä.

3.2 Käytännön järjestelyt

Lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksen piiriin voidaan tutustuminen aloittaa työntekijän käynnillä lapsen kotona. Näin lapsi saa tutustua uuteen hoitajaansa ensimmäisen kerran omassa kodissaan, itselle tutussa ympäristössä. (Karikoski & Tiilikka 2016, 81.) Myös kasvattajat pääsevät tutustumaan perheeseen ennen tutustumisjaksoa ja hoidon aloitusta. He saavat alustavan kuvan perheestä ja pääsevät havainnoimaan lasta omassa ympäristössään. (Wilson 2016, 42-44.)

Pysyvyys ja jatkuvuus ovat tärkeitä elementtejä rakennettaessa lapsen ja kasvattajan välistä vuorovaikutussuhdetta. On suositeltavaa, että pienen lapsen elämässä olevien hoitajien vaihtuvuus olisi mahdollisimman

vähäistä. Nämä ovat kuitenkin päivähoidon rakenteellisia sekä ammatillisia työnjakoon liittyviä kysymyksiä, joihin vaikuttaminen on haasteellista. Suomalaiselle päivähoidolle on tyypillistä, että lapsi tutustuu päiväkodissa vietettyjen vuosien aikana lukuisiin eri hoitajiin (Räihä 2004, 133.)

Kiintymyssuhdeteoria korostaa lapsen turvallisuuden ja pysyvyyden tunteiden yhteyttä turvallisiin ihmissuhteisiin. Kiintymyssuhdeteoriaan peilaten päivähoidossa aloittava lapsi tarvitsee yhden tutun omahoitajan, joka toimii turvapesänä vanhempien ollessa poissa. (Kalland 2012,158-160.) Omahoitajamallissa ratkaisevaa on, että lapsen ja hoitajan välille luodaan kiinteä suhde jo ennen, kuin lapsi aloittaa päivähoidossa. (Dalli 2002, 96; Kalland 2012, 158). Omahoitaja olisikin se, joka vierailee lapsen kotona. Päiväkodin aloituksessa, omahoitajan ollessa lapselle jo tuttu, lapsi valitsee kyseisen hoitajan myös itse hoitajakseen. Tämä on lapselle ominaista käyttäytymistä, sillä lapset valitsevat aina itselleen hoitajan, jos siihen on mahdollisuus. (Kalland 2012,158-160).

Tuliharjun (2004) mukaan päiväkodissa vierailu ennen hoidon aloitusta, eli tutustumisjakso, tulee olla riittävän pitkä. Uusi suhde lapsen ja hoitajien välillä luodaan vanhempien avulla. Vanhemman läsnäolo tutustumisjaksolla on siten oleellista. Vanhempien ja henkilökunnan tutustuminen toisiinsa ja heidän välilleen syntyvä luottamus siirtyy myös lapselle. (Tuliharju 2004.) Tällaiseen päiväkodin pehmeään aloitukseen tulisi aina pyrkiä ja jokaisella lapsella tulisi olla siihen oikeus (Munter 2002, 58). Tutustumisjakso on päiväkodin henkilökunnalle hyvinkin tuttua, mutta vanhemmille se voi olla täysin uusi kokemus. Tutustumisjaksolla on tärkeää järjestää vanhemmille yksityistä keskusteluaikaa, jotta he saavat esittää kysymyksiä, jotka askarruttavat mieltä. (Wilson 2016, 49-50.)

Hoidon aloituksessa vuorovaikutus vanhempien ja kasvattajien välillä on tärkeää. Kasvatuskeskustelujen lisäksi päivittäisiä kuulumisia vaihdetaan joko puhumalla tai erilaisia tieto- ja viestintäteknologisia keinoja käyttämällä. (Karikoski & Tiilikka 2016, 86.) Ensimmäisten hoitopäivien aikana vanhempia voi mietityttää paljon, miten lapsella menee päiväkodissa. Kesken

päivän vanhemmalle lähetettävä tekstiviesti tai kuva lapsesta voi helpottaa vanhempien odotusta.

Päiväkodissa aloitus on vanhemmille ja lapselle eroja sekä valmistautumista erojen ja kohtaamisten rytmiin. Lapsen kannalta on tärkeää, että häntä on vastassa välittävä ja huolehtiva aikuinen. Vaikka erotilanteet ovat vanhemmille, erityisesti äideille, vaikeita, tulee vanhemman viestiä käytöksellään lapselle, että kaikki on hyvin, vaikka vanhempi lähtee pois. Näistä asioista on tärkeä keskustella vanhempien kanssa jo ennen hoidon aloitusta. (Munter 2002, 42-49.) Vanhemmille tulee antaa tukea erotilanteissa. Kun turvallinen aikuinen ottaa lapsen vastaan aamulla ja puhuu tunteista lapselle sekä vanhemmalle, saavat molemmat tarvittavaa tukea vaikeaan erotilanteeseen. (Kalland 2012, 162.)

Jotta lapsi voi kiinnittyä päiväkotiryhmään, henkilökunnan tulee ohjata ja kannustaa lasta kohti vertaissuhteita. Ammattitaitoinen henkilökunta suunnittelee ja toimii tavalla, joka mahdollistaa myös ryhmän uusimman lapsen mukanaolon toiminnassa. (Brooker 2007, 53.) Lapsen kiinnittymistä ryhmään tukee myös päiväkodin rutiinien ennakoitavuus. Ennakointi tarjoaa lapselle turvallisuuden ja kontrollin tunnetta. Rutiineissa on hyvä olla kuitenkin myös niin kutsuttua liikkumavaraa, jotta lasten yksilöllisille eroille annetaan mahdollisuus. (Brooker 2007, 53.)

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata vanhempien kokemuksia ja havaintoja henkilökunnan toiminnasta varhaiskasvatuksen alkuvaiheessa. Haluamme selvittää, miten vanhempien kokemukset ja havainnot ovat osallisena luottamussuhteen synnyssä hoidon aloituksen yhteydessä.

Tutkimuskysymyksemme ovat seuraavat:

1. Mitkä tekijät päiväkodin työntekijöiden toiminnassa lisäsivät vanhempien positiivisen kokemuksen syntyä?
2. Mitkä tekijät päiväkodin työntekijöiden toiminnassa heikensivät vanhempien positiivisen kokemuksen syntyä?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimukseen osallistujat ja aineistonkeruu

Tutkimukseen osallistujat ovat kahden kaakkoissuomalaisen kunnan pienten lasten vanhempia, joiden lapset ovat hiljattain aloittaneet päiväkodin. Haastateltavia oli yhteensä viisi: neljä äitiä ja yksi isä. Viittaamme heihin tutkimuksessamme vanhempina, koska vanhemman sukupuolella ei ole merkitystä tutkimuksessamme. Haastateltavien otanta tapahtui harkinnanvaraisesti. Lapset, joiden vanhempia haastattelimme, olivat kaikki iältään 1-2-vuotiaita. Myöskään lapsen sukupuolella ei ole merkitystä tutkimuksemme kannalta. Yksi lapsista oli aloittanut päiväkodissa kaksi viikkoa ennen haastattelua ja loput kolme lasta noin kuukausi ennen haastatteluajankohtaa.

Tutkimuksessamme keräsimme aineiston haastatteluiden avulla. Aineistonkeruumenetelmänä haastattelututkimuksen etuna on juurikin yksilön kokemusten esille nostaminen. Haastateltavan tietoja ja kokemuksia arvostetaan, sillä ne tarjoavat parhaimmillaan täysin uutta tietoa ja näkökulmaa tutkittavaan aiheeseen. (Patton 2002.)

Haastattelut on tehty yksilöhaastatteluina ja ne olivat luonteeltaan puolistrukturoituja teemahaastatteluita. Teemahaastatteluille tyypillistä on ennakkoon asetettu tema tai teemat ja sen mukaiset aihepiirit. Teemahaastattelulle ominaista on myös se, että kysymykset voidaan esittää eri järjestyksessä ja vastausten pituudet voivat vaihdella kunkin haastateltavan kohdalla. (Eskola & Suoranta, 1998.) Halusimme pitää haastattelutilanteen mahdollisimman luontevana ja tämän vuoksi emme halunneet suunnitella liian tarkkaa haastattelurunkoa. Näin ollen haastattelussa oli runsaasti tilaa tilanteessa esiin nouseville kysymyksille. Haastattelukysymykset etenivät kronologisessa järjestyksessä tutustumisjaksosta ensimmäiseen päivään ja lopulta tarkastelemaan ensimmäistä hoitoviikkoa. Haastattelussa keskityimme kahteen teemaan, jotka olivat kasvattajien toiminta vanhempien kanssa ja vanhempien havaitsema kasvattajien toiminta lasten kanssa.

5.2 Aineiston analyysi

Haastattelujen kesto vaihteli yhdeksästä minuutista 34 minuuttiin. Ennen analyysiprosessin alkua litteroimme aineistot kokonaan, litteroitua tekstiä tuli 21 sivua. Aineiston analyysimenetelmänä käytimme aineistolähtöistä sisällönanalyysia. Aineistolähtöiselle analyysille on tyypillistä tarkastella ensin empiiristä aineistoa. Tämän jälkeen pohditaan aineiston rajausta, jonka myötä analysointi olisi mahdollisimman järkevää ja mielekästä. (Eskola & Suoranta 1998, 15.) Aloitimme analyysivaiheemme etsimällä haastatteluaineistosta ensiksi kaikki positiiviset ja negatiiviset asiat, joita vanhemmat nostivat esille päivähoidon aloituksesta ja henkilökunnan toiminnasta. Tämän jälkeen etsimme näistä maininnoista kaikki henkilökunnan toimintaan liittyvät ilmaisut. Koska olemme tutkimuksessamme kiinnostuneita vain henkilökunnan toiminnasta, rajasimme aineistosta pois esimerkiksi henkilökunnan luonteenpiirteisiin tai ulkoisiin tekijöihin liittyvät kommentit. Rajauksen jälkeen muodostimme vanhempien vastauksista pelkistettyjä ilmaisuja. Positiivisia ilmaisuja tuli 22 ja negatiivisia puolestaan 16.

Suora lainaus aineistosta	Pelkistetty ilmaus
"Ne on ehkä sit sellasia et kyl neki kertoo, mut enemmän pitää ite kysellä"	Vanhempi joutuu itse kyselemään
"Nyt tuntuu, että saa ehkä välillä ite vähän kysellä niiltä hoitajilta"	
"Tulee semmonen olo et hän on aidosti kiinnostunut siitä mun huolesta"	Aito kiinnostus perheeseen
"Näki sen et niit kiinnosti, että me ollaan siinä"	

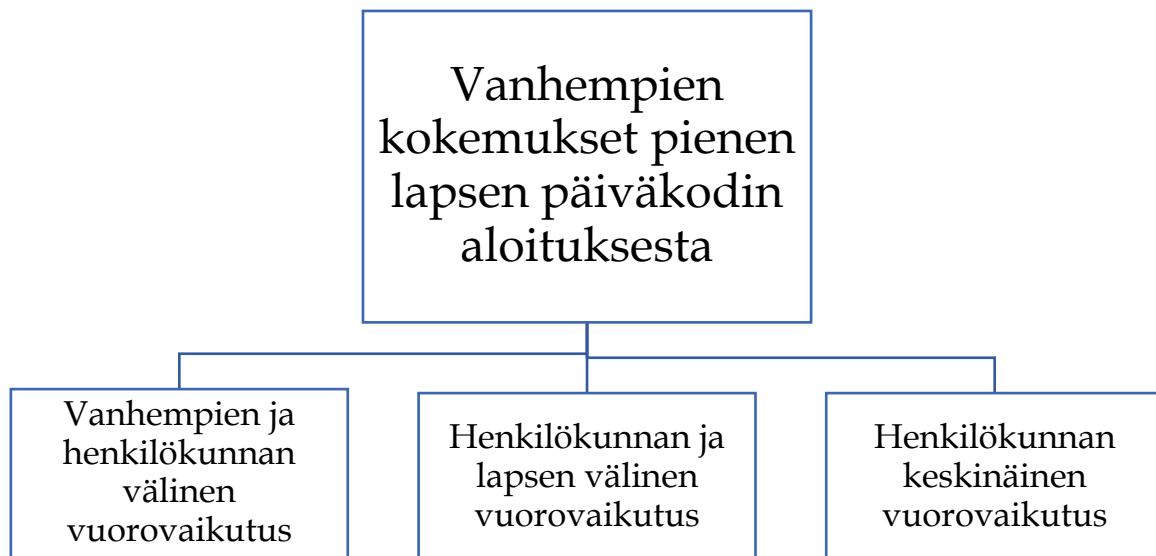
TAULUKKO 1. Pelkistettyjen ilmaisujen muodostaminen

Pelkistetyt ilmaiset puolestaan ryhmittelimme alaluokiksi ja tässä kohtaa myös yhdistelimme alaluokkia toisiinsa, eli klusteroimme aineiston. Klusteroinnille on tyypillistä, että samaa tarkoittavat ilmaiset ryhmitellään yhdeksi luokaksi ja tämän jälkeen nimetään luokat (Tuomi & Sarajärvi 2018, 110). Muodostimme yhteensä kahdeksan alaluokkaa. Osa pelkistetyistä ilmaisuista voivat vaikuttaa samanlaisilta, mutta olemme luokitelleet ne eri alaluokkien alla. Näissä ilmaisuissa korostui vanhemman tunnepohjainen kokemus ja konkreettinen havaittu toiminta.

Suora lainaus aineistosta	Pelkistetty ilmaus	Alaluokka
<i>”Ei just välttämättä tartte ite aina kysellä ihan kaikkee, et se tulee oma-aloitteisesti kertomaan kaikkii pieniä yksityiskohtii”</i>	Oma-aloitteinen päivästä kertominen	Konkreettinen toiminta
<i>”Tuntuu sellasille sosiaalisille ihmisille. Sellasia, et ne niinku haluaa oikeesti kertoa niitä asioita.”</i>	Halu kertoa päivästä	Vanhemman kokemus kommunikaatiosta ja toiminnasta

TAULUKKO 2. Pelkistettyjen ilmaisujen sijoittaminen alaluokkiin.

Tämän jälkeen muodostimme yläluokat, niin kuin alla oleva kuva tuo esille.

KUVIO 2. Analyysin yläluokat.

5.3 Eettiset ratkaisut

Tieteen tekijöinä ja tutkijoina pyrimme tietoisesti noudattamaan hyviä tieteellisiä käytäntöjä tutkimuksen jokaisessa vaiheessa (Tutkimuseettinen neuvottelutoimikunta, 2012). Itsessään tutkimusaiheen päättäminen on eettinen kysymys. Se, mitä haluamme tietoisesti nostaa esille aiheestamme on eettinen ratkaisu. Pohdittaessa aiheen eettisyyttä, tulee tutkijoiden selkeyttää sitä, miksi he päätyivät tutkittavaan aiheeseen. Tämä pohdinta tuo ilmi tutkijoiden eettisen kannanoton aiheeseen liittyen. (Tuomi & Sarajärvi, 2018.) Tutkimuksemme tarkoituksena ei ole pohtia syitä varhaiskasvatuksen aloitukselle tai siihen liittyviä ratkaisumahdollisuuksia. Tutkimuksemme pyrkii tarkastelemaan aihetta mahdollisimman objektiivisesti ja arvottomatta. Tarkoituksenamme on tuoda esiin vanhempien osallisuus, joka saattaa jäädä vähemmälle huomiolle. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) mainitaan myös vanhempien mahdollisuus osallistua varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja kehittämiseen yhdessä henkilöstön ja lasten kanssa.

Tutkijoiden tulee kertoa tutkimukseen osallistujille tutkimuksen kulkua ja sen tavoitteita. Tutkijoiden tehtäväksi jää myös kertoa mahdollisista

riskeistä, joita tutkimukseen liittyy. Tutkittavilla on oikeus keskeyttää tutkimus tai kieltäytyä siitä kokonaan. Tutkittavat voivat myös kieltää vastauksiensa käytön osana tutkimusaineistoa. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 128.) Ennen tutkimuksen aloittamista tutkittavien kanssa käytiin suullisesti läpi tutkimuksen yksityiskohdat ja tutkimuksen tarkoitus. Kerroimme tutkimuksen tavoitteet ja miten tutkimus etenee. Tutkittaville kerrottiin, miten aineisto kerätään ja lisäksi heitä informoitiin tutkittavien oikeuksista. Kerroimme tutkittaville aineiston säilyttämisestä tietoturvallisesti, aineiston anonymisoinnista sekä tutkimusaineiston tuhoamisesta tutkimuksen päätyttyä. Jaoimme tutkittaville tietosuojailmoituksen, josta kävi ilmi myös yllämainitut asiat. Tutkittavilla oli tarpeeksi aikaa tutustua tietosuojailmoitukseen. Tietosuojailmoituksen lisäksi tutkittavat täyttivät ennen tutkimuksen aloitusta suostumuslomakkeen, jonka avulla varmistettiin kertaalleen tutkittavien riittävä tiedonsaanti.

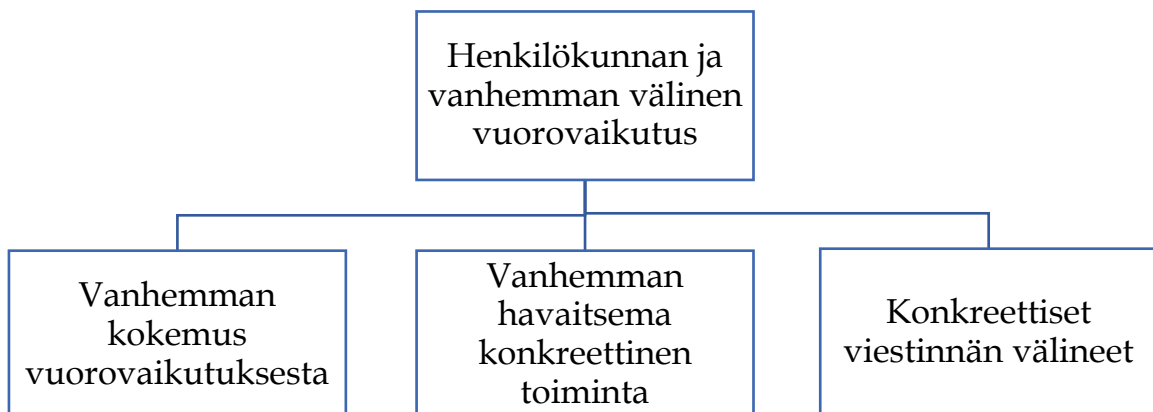
Analysoidessamme haastatteluaineistoa pohdimme yhdessä haastateltavien tunnistettavuuden mahdollisuutta. Tästä syystä emme käytä tutkimuksessa ihmisten tai paikkojen nimiä. Lisäksi jätimme pois sellaiset kertomukset, joista vanhempi, lapsi, perhe, päiväkodin henkilökunta tai päiväkotiki voi olla tunnistettavissa.

6 TULOKSET

Alaluvussa 6.1. vastaamme ensimmäiseen tutkimuskysymykseen siitä, mikä päiväkodin henkilökunnan toiminnassa lisäsi vanhempien positiivisen kokemuksen syntyä. Puolestaan alaluvussa 6.2. vastaamme toiseen tutkimuskysymykseen, jossa pohdimme mikä päiväkodin henkilökunnan toiminnassa vähensin vanhempien positiivisen kokemuksen syntyä. Sekä positiiviset, että negatiiviset kokemukset olemme järjestäneet yläluokiksi, jotka muodostuivat analyysivaiheessa. Nämä yläluokat ovat henkilökunnan ja vanhemman välinen vuorovaikutus, henkilökunnan ja lapsen välinen vuorovaikutus sekä henkilökunnan keskinäinen vuorovaikutus. Henkilökunnan ja lapsen välisestä vuorovaikutuksesta ei tullut lainkaan vanhempien negatiivisia kokemuksia, joten tuomme tuloksissamme esille vain positiiviset kokemukset.

6.1 Positiivista kokemusta lisänneet tekijät

6.1.1 Henkilökunnan ja vanhemman välinen vuorovaikutus

KUVIO 3. Henkilökunnan ja vanhemman välinen vuorovaikutus

Aineistossamme merkittäväksi temaksi nousi vanhemman oma kokemus hänen ja henkilökunnan välisestä kommunikaatiosta ja toiminnasta. Vanhemmat kokivat tärkeäksi henkilökunnan aidon kiinnostuksen lasta ja perhettä kohtaan. Tätä kuvaili yksi vanhempi seuraavasti:

V1: "Näki sen, että niit kiinnosti et me ollaan siinä. Ne kyseli sit lapsestakin ja sen nukkumisist ja syömisist ja miten me tehdään ja miten ollaan tehty."

Yksi vanhemmista koki positiiviseksi keskusteluyhteyden luontevuuden ja rentouden. Muutenkin vanhempien huomiointi kommunikoinnin yhteydessä koettiin yhteistyötä rakentavana tekijänä. Osalla vanhemmista oli kokemus siitä, että henkilökunnan keskusteluista välittyi aito halu kertoa lapsen päivän tapahtumista rutiininomaisuuden sijaan.

Toiseksi merkittäväksi teemaksi nostimme vanhemman havaitseman konkreettisen toiminnan. Halusimme ottaa tämän omaksi alaluokakseen, sillä koimme tärkeäksi erottaa vanhemman havaitseman toiminnan vanhemman emotionaalisista kokemuksista. Kaksi vanhempaa nosti esille henkilökunnan itsensä esittäytymisen sekä tilojen ja toiminnan esittelyn. Vanhempi kuvailee konkreettista toimintaa:

V1: "Meidät otettiin hiroeen hyvin vastaan, muittenkin ryhmien lastenhoitajat ja lastentarhanopettajat tuli esittäytyy. Tuli ihan johtajaa myöten kaikki tervehtimään. (Lastentarhanopettaja) esitteli paikat ja kerto kaikkee niitten toiminnasta. Ja just kierrätti talon ja näytti kaikki paikat ja kerto niitten käytännöt."

Melkein kaikki haastateltavat vanhemmat kertoivat havainneensa henkilökunnan oma-aloitteista päivästä kertomista. Eräs vanhempi kertoi positiiviseksi havainnokseen lapsen päivän pienistä yksityiskohdista kertomisen:

V4: "Mun mielest on kivaa, et tullaan sanoo ihan jotain tosi pieniiki juttuja, mitä päivän aikana on tapahtunu. Se on tosi kiva, ettei aina tartte olla itte kysymässä."

Kolmas teema kuvailee henkilökunnan käyttämiä konkreettisia viestinnän välineitä vanhemman kanssa kommunikoidmiseen. Neljässä haastattelussa vanhemmat kertoivat saaneensa tekstiviestin tai valokuvan lapsesta

ensimmäisenä hoitopäivänä. Osalle vanhemmista viesti oli yllätys, sillä viestin lähettämisestä ei ollut sovittu etukäteen.

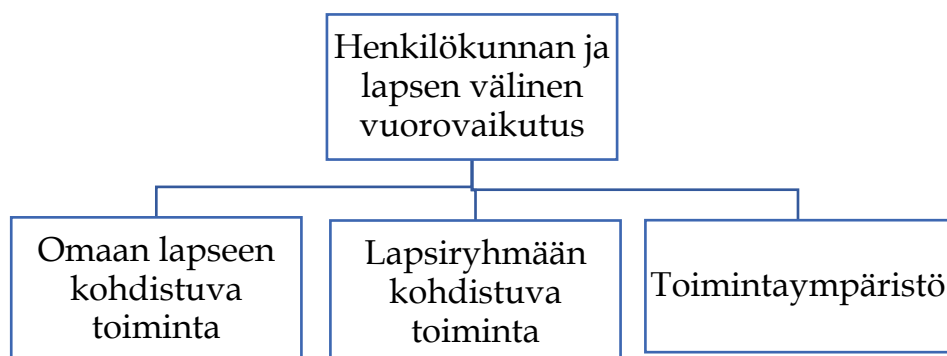
V4: *“Sit se oli kiva, et päiväkodista tuli mulle kuitenkin viestiä tyyliin ehkä parin tunnin päästä siitä, kun lapsi oli viety. Semmonen viesti, et miten siellä menee ja semmonen ihan perusjuttu. Se oli kyl tosi kiva, kun itte mietiskeli jonkun verran et miten siellä menee.”*

H: *“Olitteks te sopinu, että ne laittaa viestin?”*

V4: *“Ei oltu sovittu, et se oli kiva ylläri”*

Yksi vanhemmista kertoi päiväkodin reissuvihkokäytännöstä, joka on auttanut saamaan tietoa lapsen päivästä. Tämä on ollut erityisen hyödyllistä sellaisina päivinä, jolloin vanhempi ei ole hakenut lasta itse.

6.1.2 Henkilökunnan ja lapsen välinen vuorovaikutus

KUVIO 4. Henkilökunnan ja lapsen välinen vuorovaikutus.

Vanhempien puhuessa henkilökunnan ja lapsen välisestä vuorovaikutuksesta, esille nousi kolme eri teemaa: vanhemman havaitsemaa omaan lapseen kohdistuvaa toimintaa sekä lapsiryhmään kohdistuvaa toimintaa ja toimintaympäristö (kts. Kuvio 4.)

Ensimmäinen teema käsittelee vanhemman omaan lapseen kohdistuvaa toimintaa. Oman lapsen kohdalla vanhemmat kokivat tärkeäksi,

että lapsi pääsee halutessaan syliin. Fyysinen läheisyys on rauhoittanut lasta, ja vanhempi on kokenut, että lapsen ja hoitajan välille on muodostunut luottamuksellinen suhde:

V4: "Heti ne on tullu ottaa syliin kun oon sitä vieny sinne ja se on siin sit rauhottunu. Lapsest on näkyny et heti ensimmäisen viikon aikan muodostu niihin hoitajiin luottamuksellinen suhde"

Toisaalta vanhemmat pitivät myös tärkeänä sitä, että henkilökunta antoi lapselle tutustumispäivien aikana omaa tilaa. Eräs vanhempi kuvailee tilannetta seuraavasti:

V2: "Jutteli ne lapselle, mut ei kuitenkaan väkisin, mikä oli ihan hyöä ku ujostutti"

Vanhemmat mainitsivat positiivisena asiana sen, että henkilökunta ei keskity kommunikoimaan pelkästään vanhempien kanssa vaan he huomioivat myös lapsen. Henkilökunnan kerrottiin esittäytyvän myös lapselle ja jutellessaan laskeutuivat hänen tasolleen. Eräs vanhempi mainitsi, että esittelykierroksella henkilökunnan jäsen esitteli paikkoja samanaikaisesti sekä vanhemmalle että lapselle. Yksi vanhempi kertoi, että lapsi otettiin tutustumispäivästä lähtien mukaan lapsiryhmän toimintaan osallistumalla askarteluun.

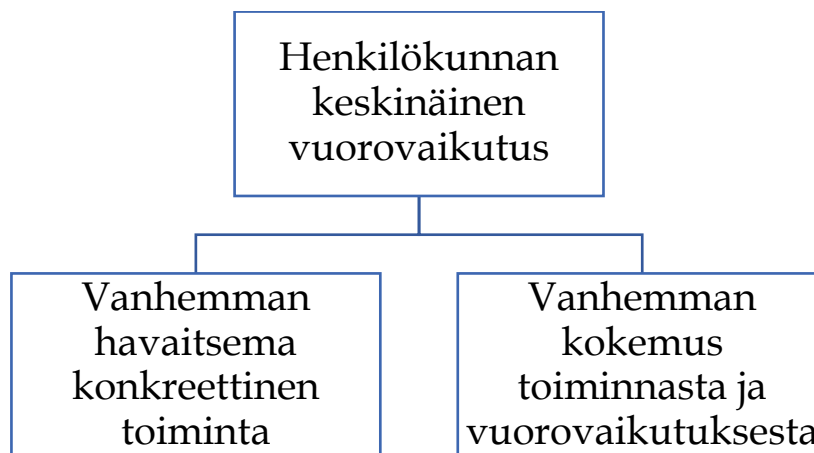
Toiseksi teemaksi nostimme henkilökunnan toiminnan koko lapsiryhmän kanssa. Vanhemmat pitivät tärkeänä, että henkilökunta kohtelee kaikkia lapsia tasavertaisesti ja reilusti. Vanhemmat kokivat positiivisena sen, että henkilökunta oli läsnä ja leikki lasten kanssa. Yksi vanhempi kuvaili henkilökunnan toimintaa lapsiryhmän kanssa seuraavasti:

V4: "Mie tykkäsin, et ne huomioi hirveesti niitä lapsia. Et leikki niiden kaa ja istuskeli niiden kaa. Jotenkin pienten puolel mie just kaipaam et ollaan niiden kaa siinä ja pidetään sylissä ja tällästä. Pikkujuttui."

Kolmanneksi teemaksi nostimme lapsen yksilöllisen huomioinnin toimintaympäristössä. Yksi vanhempi mainitsi hyvänä asiana sen, että lapselle

”oli laitettu lokeropaikka ja naulakot valmiiksi” (V2) ryhmän eteiseen. Eräs toinen vanhempi taas piti siitä, että heitä kehoitettiin tuomaan lapselle oma nokkamuki, jotta päiväkodin aloitus olisi lapselle helpompaa.

6.1.3 Henkilökunnan keskinäinen vuorovaikutus

KUVIO 5. Henkilökunnan keskinäinen vuorovaikutus.

Vanhempien haastatteluista nostimme esille kaksi teemaa: vanhempien havaitsemaa ja kokemaa henkilökunnan välistä vuorovaikutusta. Ensimmäinen teema käsittelee vanhempien havaintoja. Vanhemmat kertoivat, että ryhmän henkilökunnan välillä tieto liikkui hyvin. Tämä nähtiin positiivisena asiana. Vaikka henkilökunta on eri vuoroissa, tieto välittyy kaikille henkilökunnan jäsenille, ei vain sille, jonka vanhempi aamulla kohtaa. Seuraava aineistoesimerkki kuvaa tätä:

V5: *”Ja hyvin on kommunikatio ainaki meillä sujunu, niinku kaikkien kanssa. Et jos aamulla on vieny lapsen ja tietty aamullahan siel on eri ihminen töissä kuin iltapäivällä kun lapsen hakee. Niin se tieto on heillä liikkunu päivän aikana.”*

Toisessa teemassa vanhemmat kuvailivat kokemuksiaan henkilökunnan välisestä vuorovaikutuksesta muun muassa toiminnan sujuvuutena, henkilökunnan ammatillisuutena ja yhteistyön sujuvuutena. Nämä seikat perustuivat vanhempien omiin tunneperäisiin kokemuksiin.

V5: *“Mun mielestä niillä on semmonen hyvä henki. Se on tosi tärkeää miten ne keskenään juttelee ja tällee. Sehän on oikeen hyvä juttu, et siellä on positiivinen ja sellanen kiva ilmapiiri.”*

V2: *“Oli sellasii asiantuntevan olosii.”*

Vanhemmat liittävät oman positiivisen kokemuksensa henkilökunnan välisestä ilmapiiristä ammattitaitoon. Tämä näkyy heidän mukaansa henkilökunnan yhteistyön sujuvuutena.

6.2 Positiivista kokemusta heikentävät tekijät

6.2.1 Henkilökunnan ja vanhemman välinen vuorovaikutus

Vanhempien haastatteluissa nostimme esille kolme teemaa: vanhemman havaitsema konkreettinen toiminta, vanhemman kokemus vuorovaikutuksesta ja konkreettiset vuorovaikutuksen välineet. Ensimmäinen teema on henkilökunnan konkreettinen toiminta tai tässä tilanteessa sen puuttuminen. Yksi vanhemmista mainitsi, että henkilökunnan jäsenet eivät käyneet esittäytymässä heille ja myös tilojen esittely jäi puuttumaan:

V4: *“Meit ei jotenki sillee erikseen huomioitu et oltais selitetty enemmän et mitä kaikkee siellä tehdään. Sellast mitään esittelyä ei ollu. Tai en tiiä oletettiinko, kun on vanhempi lapsi siellä jo et tiedetään jo miten siellä toimitaan. Ei erikseen juuri kerrottu mitään.”*

Tässä aineistoesimerkissä näkyy se, että vaikka vanhemmat ovat jo päiväkodin asiakkaita, he olisivat toivoneet henkilökunnalta aloitteellisuutta. Vanhemmat olisivat toivoneet, että tulevat kohdelluksi kuin olisivat uusia asiakkaita.

Vanhemmat kokivat negatiiviseksi sen, että henkilökunta ei ollut oma-aloitteisesti kiinnostunut lapsen rutiineista. Henkilökunnan oma-aloitteisuus jäi myös puuttumaan hakutilanteessa lapsen päivästä kerrottaessa. Vanhemmat joutuivat itse kyselemään aktiivisesti.

Vanhemmilla oli tietynlaisia odotuksia henkilökunnan käytöksestä. Vanhemmat odottivat henkilökunnalta tilannetajua ja ammattimaista käytöstä.

Haastatteluissa kävi ilmi, että henkilökunta voi unohtaa roolinsa päiväkodin työntekijänä. Oman ammatillisen roolin unohtaminen tuli esille siten, että työntekijä puhui epäammattilliseen sävyyn toisesta työntekijästä vanhemmalle. Tämä havaittiin esimerkiksi työntekijän toiminnan ja osaamisen vähättelynä. Eräs vanhempi kuvailee tilannetta näin:

V3: "Siin on ehkä se et ku me ollaan täältä samalta paikkakunnalta ja ollaan myös vapaa-ajalla tekemisissä, niin tulee semmonen et koetaan et voidaan vähän kuittailla"

H: "Miltä se susta tuntuu?"

V3: "Se tuntu hämmentävältä, koska siinä unohtuu se rooli. Et minä olen täällä oikeesti nyt vanhempana ja hän on täällä mun lapsen hoitajana. Kun me mennään paikalliseen kauppaan, niin me ollaan siellä naapureita."

Vanhempi toivoi, että henkilökunta muistaisi työntekijän ja vanhemman roolit. Vanhempi olisi halunnut, että hänet olisi kohdattu lapsen vanhempana, eikä vanhana tuttuina.

Vanhemmat kokivat ammatilliseen rooliin kuuluvan myös empaattisen ja vastaanottavaisen keskustelun. Eräs vanhemmista koki työntekijän omien mielipiteiden voimakkaan esilletuomisen negatiivisena toimintana:

V3: "Siellä on yks hoitaja, jolla on selkeesti omii mielipiteitä. -- Jos ittee painaa joku asia, niin mä en välttämättä hänelle ensimmäisenä avautuis."

Tämä vaikutti siihen, että vanhempi ei tietyissä tilanteissa kokenut luontevaksi puhua hoitajalle. Toiminta vähensi vanhemman luottamusta tätä hoitajaa kohtaan.

Toisessa teemassa käsittelemme vanhempien kokemuksia henkilökunnan kommunikaatiosta ja toiminnasta. Kolme vanhempaa sanoi, että henkilökunnan kommunikointi heidän kanssaan jäi vähäiseksi. Vanhemmille jäi kokemus, että heitä ei kuunneltu tai heitä ei huomioitu riittävästi. Osalle vanhemmista jäi myös mielikuva, että lapsen päivästä kerrottiin suppeasti.

V4: *“Näit perusjuttui, et miten oli syöny ja nukkunu. Toki siin oli se et mie hain aika myöhään, ettei siinä ollu näit pienten puolen hoitajii. Sit se ei oo niin yksityiskohtast se kertominen. Et minkä verran niille on sinne kirjoitettu.”*

Yllä olevassa suorassa lainauksessa vanhempi kuvailee tilannetta, jossa lapsen ryhmän työntekijöitä ei ole enää paikalla ja lapsen päivän kuulumiset ovat kirjoitettu suppeasti päivälistaan. Vanhempi jäi kaipaamaan runsaampaa kommunikointia lapsen päivästä.

Henkilökunnan vaihtuvuus vaikutti vanhemman kokemukseen negatiivisesti. Vanhemman huoli koski sitä, että *“tietääks kukaan (henkilökunnasta) kaikista lapsista jotain”* (V3).

Eräs vanhempi koki myös kiireen haitalliseksi tutustumispäivänä. Vaikka kiire ei ole henkilökunnan toimintaa, halusimme kuitenkin tuoda esille tämän aineistoesimerkin:

V1: *“Ekan päivään oli ehkä vähän semmonen kiireinen. --- tuli semmonen olo itelle, et onks tää nyt kuitenkin vähän huono aika.”*

Esimerkkiin viitaten, henkilökunta olisi ehkä voinut omalla toiminnallaan lieventää vanhemman kokemusta huonosta ajankohdasta. Päiväkodin kiire tuli välillisesti esille myös erään toisen vanhemman kertomuksessa. Kolmannessa teemassa nostimme esille konkreettisen viestinnän välineet. Päiväkodin henkilökunta lupasi kertoa lapsen kuulumisia päivän aikana viestin välityksellä, mutta viestiä ei kuitenkaan lähetetty sovittuna ajankohtana. Vanhempi päätyi itse kysymään kuulumisia päiväkodilta.

6.2.2. Henkilökunnan keskinäinen vuorovaikutus

Haastatteluissa nousi esille muutamia mainintoja henkilökunnan keskinäiseen kommunikointiin liittyen. Henkilökunnan vaihtuvuus loi erään vanhemman kokemuksen mukaan kitkaa joidenkin työntekijöiden välille, joka oli aistittavissa ilmapiirissä.

Oli myös tilanteita, joissa vanhempi havaitsi, ettei tieto aina kulje työntekijöiden välillä. Eräs vanhempi oli todistanut tilanteen, jossa kaksi eri työntekijää olivat alkaneet tekemään samaa työtehtävää tietämättä toisistaan. Haastatteluissa tuli useampi maininta henkilökunnan jäsenten välisistä konflikteista, jotka tulivat esille tiuskimisena ja merkitsevillä katseilla.

V3: "On ollut huomioitavissa kyllä heidän keskinäiset konfliktit. Toin lasta tuulikaappiin ja siinä oli just tohina päällä. He puki just kaikkia lapsia pihalle ja mie omani jätin vaan siihen ja vein repun naulakkoon. Sit sielt tulee tämä eskariopettajapihalta eteiseen huutelee niille kahelle ainoalle lastenhoitajalle ketä oli siinä hiki hatussa pukemassa niitä 14 muuta lasta. 'Antaisko joku mulle vielä nenäliinoja tähän taskuun?' ni sit mä näin, kun se katso vihasesti se toinen hoitaja sitä eskariopettajaa ja sano 'no eiköhän ne nenäliinat kerkee vähän myöhemmin'."

Vanhempi kertoi havainneensa tilanteen, jossa hän tulkitsi työntekijöiden välillä olevan erimielisyyksiä. Vanhempi koki tilanteen epämiellyttäväksi. Tämä tilanne vaikutti myös hänen käsitykseensä ryhmän kasvattajien yhteistyöstä.

7 POHDINTA

Seuraavaksi pohdimme tutkimuksen keskeisimpiä tuloksia. Vertaamme näitä myös esittelemäämme aiempaan tutkimukseen. Tarkastelemme myös tutkimuksen luotettavuutta ja lopuksi pohdimme vielä mahdollisia jatkotutkimushaasteita.

7.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Sekä positiivisissa, että negatiivisissa vastauksissa korostui vanhemman ja henkilökunnan vuorovaikutus. Kuten Rentzou (2011) toteaa, yhteistyön ydin on kommunikaatio perheen ja päiväkodin välillä. Vanhemmat pitivät tärkeänä, että keskustelua oli runsaasti ja se oli myös luonteeltaan vastavuoroista. Vanhemmat pitivät, jos henkilökunta oli oma-aloitteinen vuorovaikutustilanteissa. Myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (2016) painotetaan henkilökunnan oma-aloitteisuutta ja aktiivisuutta vuorovaikutteisessa yhteistyössä. Vastauksissa painottui henkilökunnan aidon kiinnostuksen merkitys lasta ja perhettä kohtaan. Mielestämme tämä osoittaa sen, että henkilökunnan tulee tiedostaa ja havainnoida oman käytöksensä ja toimintansa merkitystä kasvatusyhteistyön aloituksessa. Vastuu vuorovaikutuksesta on työntekijällä.

Tutkimuksessa nousi esille henkilökunnan toiminta lasten kanssa. Vanhemmat pitivät siitä, että heidän oma lapsensa huomioitiin, mutta se tehtiin lapsen omilla ehdoilla. Vanhemmat arvostivat sitä, että henkilökunta oli selkeästi läsnä lasten toiminnassa ja leikissä. Tutkimuksemme tuki Dallin (1999) päätelmiä työn näkyväksi tekemistä vanhemmille lasten ja rutiinien huomioimisen kautta.

Odotimme, että vanhemmilta olisi tullut mainintoja päiväkodin ennakkoon määrätystä omahoitajasta. Tällaisia vastauksia emme kuitenkaan saaneet. Yksi vanhempi kuitenkin mainitsi lapsen itse valinneen itselleen ”oman hoitajan”. Samanlaisia huomioita oli tehnyt Kalland (2012, 158-160) lapsen itse valitsemastaan omahoitajasta. Vaikka omahoitajaa ei ennakkoon valitakaan lapselle, lapsi usein kiintyy johonkin ryhmän aikuisista enemmän.

Karikoski & Tiilikka (2016) painottavat lapsen kotona vierailua ennen tutustumisjaksoa ja päiväkodin aloitusta. Tutkimukssamme yhdenkään

perheen kotona ei käynyt päiväkodin henkilökuntaa vierailulla. Pohdimme kotivierailukäytännön hajanaista käyttöä Suomessa. Kokemuksemme mukaan monissa kaupungeissa ja kunnissa tästä käytännöstä on luovuttu. Syitä luopumiselle voivat olla turvallisuustekijät, resurssipula tai henkilökunnan vaihtuvuus.

Merkittävää huomiota vastauksissa sai vanhempien havainnoimat henkilökunnan keskinäiset suhteet. Konfliktien tai ristiriitatilanteiden ollessa nähtävissä myös vanhemmalle, vaikuttaa tämä vanhemman ja henkilökunnan väliseen yhteistyöhön. Tulosten mukaan henkilökunnan olisi tärkeää toimia ammattimaisesti ja muistaa oma roolinsa työntekijänä työpaikalla.

Kuten lapset, myös perheet ovat erilaisia ja heillä on erilaisia tarpeita ja odotuksia lapsen varhaiskasvatuksen aloitukselle. Toiset tarvitsevat enemmän ohjeistusta ja keskustelua. Tämä on hyvä ottaa huomioon lapsen hoidon aloituksessa. Kuitenkaan, ei voi tehdä mitään oletuksia perheen tarpeista, ennen kuin on luonut kattavan kuvan perheestä. Tämä kuva luodaan alun vuorovaikutuksessa ja keskustelussa, joita vanhempien kanssa käydään.

Osalla tutkittavista oli jo entuudestaan vanhempia lapsia samassa päiväkodissa. Nämä vanhemmat mainitsivat haastattelussa, että yhteistyö ei ollut niin intensiivistä kuin ensimmäisen lapsen kohdalla. Lisäksi tutustumispäivänä henkilökunta ei esittäytynyt vanhemmille tai esitellyt päiväkodin tiloja. Ensimmäisen lapsen siirryttyä pienten ryhmästä toiseen ryhmään, oli ryhmän henkilökunnassa tapahtunut muutoksia. Osa henkilökunnasta oli täten vanhemmille entuudestaan tuntemattomia. Nämä tulokset osoittavat, että henkilökunnan olisi hyvä huomioida kaikkia vanhempia tasapuolisesti. Myös niille vanhemmille, joilla on jo lapsia päiväkodissa, tulisi tarjota mahdollisuus henkilökunnan, tilojen ja toiminnan esittelyyn. Esittelyjen jäädessä puuttumaan vanhemmilta ei lapsikaan saanut esittelykierrosta. Vanhemmat kokivat kuitenkin tärkeäksi, että tiloja ja toimintaa esiteltiin myös lapselle.

Karikoski & Tiilikka (2016, 80) painottavat ensivaikutelman merkitystä vanhempien suhtautumisessa varhaiskasvatukseen, mahdollisiin

huoliin ja kyseisen päiväkodin sopimisesta juuri omalle lapselle. Tutkimuksessamme yksi vanhempi nosti esiin ensikohtaamisen, missä henkilökunta ei esittäytynyt tai esitellyt paikkoja. Vanhempi koki tämän huonona, mutta se ei kuitenkaan vaikuttanut erityisen negatiivisesti kasvatusyhteistyön muotoutumiseen. Vanhemmalla oli kaiken kaikkiaan hyvä kuva henkilökunnasta ensimmäisten hoitoviikkojen jälkeen.

Haastatteluissa nousi esiin kiireinen tunnelma. Tämä ei ole suoranaisesti henkilökunnan toimintaa, mutta sisällytimme sen analyysiimme siitä huolimatta. Tutkimuksessa esiin tulevien vanhempien vastauksiin peilaten olisi hyvä ottaa huomioon kiireiset ajankohdat lapsiryhmän arjessa, esimerkiksi pukemistilanteet. Kun sovitaan vanhempien kanssa tutustumiskäyntejä päiväkotiin, olisi nämä hyvä ottaa huomioon. Vanhempien ja lapsen ensimmäinen saapuminen päiväkodille olisi hyvä ajoittaa niin, että he tulevat rauhalliseen tilanteeseen. Näin henkilökunnalla on paremmin aikaa ottaa uuteen tilanteeseen tuleva perhe vastaan, jotta hoitosuhde saa hyvän alun. Myös Brookerin (2007,53) tutkimus tukee tätä ajatusta. Joissakin päiväkodeissa on palkattu ylimääräisiä työntekijöitä, jotta uusilla lapsilla on rauhallinen ja keskeyttämätön tutustumispäivä. Tämä toimintatapa tarjoaa myös vanhemmille mahdollisuuden saada tarpeeksi keskusteluaikaa ryhmän kasvattajan kanssa.

Tutkimuksemme tarkoituksena oli tuoda vanhempien ääni kuuluviin ja näin tuottaa uutta tietoa varhaiskasvatuksen aloituksesta erityisesti lasten parissa työskentelevälle kasvatushenkilöstölle. Koimme tulevina varhaiskasvatuksen opettajina saavamme uusia näkökulmia kasvatusyhteistyön aloittamiseen ja siihen vaikuttaviin tekijöihin. Tuloksia voitaisiin soveltaa käytäntöön tarjoamalla varhaiskasvatuksen henkilöstölle mahdollisuus reflektoida omaa toimintaansa huomioimalla vanhemman näkökulman hoidon aloituksessa.

7.2 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet

Tutkimuksen luotettavuutta kuvaavat sen uskottavuus ja siirrettävyys. Uskottavuus tarkoittaa sitä, että tutkijalla ja tutkittavalla on sama käsitys ja tulkinta tutkimuksen aiheista ja käsitteistä. (Eskola & Suoranta 1998, 152.) Ennen

tutkimuksemme aloittamista kävimme haastateltavien kanssa läpi tutkimuksen aiheen ja tarkoituksen. Aihe oli tutkittaville ajankohtainen ja tuttu. Haastatteluissa ei käytetty vaikeaa ammatti- tai tiedesanaa. Ainut käsite, jonka määrittelimme ennalta tutkittaville, oli päiväkodin henkilökunta.

Tulosten siirrettävyyttä heikentää sosiaalisen todellisuuden monimuotoisuus (Eskola & Suoranta 1998, 152). Koska tutkimme yksilöiden kokemuksia, tulokset eivät ole suoraan siirrettävissä tai yleistettävissä. Kuitenkin koemme, että saimme tutkimuksemme laajasti erilaisia vastauksia. Uskomme näiden kokemusten nousevan toistamiseen esille vastaavanlaisissa tutkimuksissa sekä olevan hyödyllisiä käytännön työn kannalta.

Tutkittavat valittiin harkitusti ja tarkoituksenmukaisesti. Haastateltavat vanhemmat olivat toisen tutkijan tuttuja. Koemme tuttuuden vahvuutena tutkimuksen kannalta. Haastattelutilanne oli avoin, enemmän keskustelunomainen kuin perinteinen haastattelu. Uskomme, että toisen haastattelijan ollessa vanhemmille ennestään tuttu, syntyi haastattelijoiden ja haastateltavan välille vahva luottamussuhde. Pohdimme, että vanhempia olisi voinut haastatella myös yhdessä, mutta päädyimme kuitenkin yksilöhaastatteluihin. Tarkoituksenamme oli selvittää vanhempien yksilöllisiä kokemuksia lapsen hoidon aloituksesta. Tämä ei olisi painottunut niin vahvasti, jos molemmat vanhemmat olisivat olleet haastattelussa yhtä aikaa.

Jatkotutkimushaasteita löytyy paljon tähän tutkimukseen liittyen. Huomasimme haastatteluista analysoidessamme, että vanhemmat nostivat esille paljon henkilökunnan luonteenpiirteitä ja niiden vaikutusta heidän tuntemuksiinsa hoidon aloituksesta. Jätimme ne pois tutkimuksestamme, koska koimme, että ne eivät suoranaisesti kerro henkilökunnan toiminnasta. Tämä olisi hyvä ottaa huomioon seuraavia tutkimuksia tehdessä. Tutkimuksen voisi toteuttaa myös pitkittäistutkimuksena, jossa olisi kaksi tai useampi haastattelukerta. Näin saataisiin tarkempaa tietoa ensivaikutelman muutoksesta ja kasvatusyhteistyössä tapahtuvasta muutoksesta pidemmällä aikavälillä.

Tutkimuksemme aihe on tärkeä ja sitä voi laajentaa monilla eri tavoilla. Näin saataisiin arvokasta tietoa aiheesta, jossa tutkimus on ollut melko

vähäistä. Varhaiskasvatuksen aloitus on merkittävä tapahtuma lapsen ja koko perheen elämässä. Tästä muutoksesta tulisi tehdä mahdollisimman positiivinen kokemus kaikille osapuolille.

LÄHTEET

- Alasuutari, M. 2010. Kuka lasta kasvattaa? Vanhemmuuden ja yhteiskunnallisen kasvatuksen suhde vanhempien puheessa. 2. Painos. Helsinki: Gaudeamus.
- Bronfenbrenner, U. 1979. The ecology of human development: Experiments by nature and design. Cambridge, Mass.: Harvard University Press
- Brooker, L. 2007. Supporting Transitions in the Early Years. Milton Keynes: McGraw Hill
- Dalli, C. 1999. Learning to be in childcare: mothers' stories of their child's 'settling-in'. European Early Childhood Education Research Journal 7 (2), 53–66.
- Dalli, C. 2002. Constructing identities: being a “mother” and being a “teacher” during the experience of starting childcare. European Early Childhood Education Research Journal 10 (2), 85–101.
- Dunlop, A. & Fabian, H. 2002. Transitions in the early years: Debating continuity and progression for children in early education. New York: RoutledgeFalmer.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.
- Härkönen, U. 2008. Teorian ja tutkimuskohteen vaikutus – Bronfenbrennerin ekologinen systeemiteoria ihmisen kehitymisestä. Teoksessa: A. Niikko, I. Pellikka & E. Savolainen (toim.) Oppimista, opetusta, monitieteisyyttä. Kirjoituksia Kuninkaankartanonmäeltä. Joensuun yliopisto: Savonlinnan opettajankoulutuslaitos.

- Isojärvi, L. & Kangas, L. 2008. Omahoitajana alle kolmivuotiaiden lasten päiväkotiryhmässä. Lastentarhanopettajien ja lastenhoitajien näkemyksiä. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro Gradu -tutkielma.
- Kalland, M. 2012 Päivähoito kiintymyssuhdeteorian valossa. Teoksessa: J. Sinkkonen & M. Kalland (toim.) Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. Helsinki: Sanoma Pro Oy.
- Karikoski, H. & Tiilikka, A. 2016. Eheä kasvunpolku - haaste yhteistyölle. Teoksessa: E. Hujala & L. Turja 2017 (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus.
- Keen, D. 2007. Parents, families and partnerships: Issues and considerations. *International Journal of Disability, Development and Education*, 54, 339-349.
- Munter, H. 2002. Lapsi aloittaa päivähoiton. Teoksessa: A. Helenius, K. Karila, H. Munter, P. Mäntynen & H. Siren-Tiusanen 2002 (toim.) Pienet päivähoitossa. Alle kolmivuotiaiden lasten varhaiskasvatuksen perusteita. Helsinki: WSOY.
- Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2016: 17. Helsinki: Opetushallitus. Viitattu 24.4.2019. https://www.oph.fi/download/179349_varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet_2016.pdf
- Patton, M. Q. 2002. *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks. (CA): Sage.
- Poikonen, P.-L. & Lehtipää, L. 2009. Päivähoidon ja kodin jaettu kasvatustehtävä: kasvatuskumppanuus kodin voimavarana. Teoksessa: A. Rönkä, K. Malinen & T. Lämsä (toim.) *Perhe-elämän paletti*. Jyväskylä: PS Kustannus.

- Puroila, A-M. & Karila, K. 2001 Bronfenbrennerin ekologinen teoria. Teoksessa: K. Karila, J. Kinos & J. Virtanen (toim.) Varhaiskasvatuksen teoriasuuntauksia. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Rentzou K. 2011. Parent-caregiver relationship dyad in greek day care centres. *International Journal of Early Years Education* 19 (2), 163–177.
- Räihä, H. 2004. Perheen vuorovaikutus ja lapsen kehitys. Teoksessa: S. Keskinen & H. Virjonen (toim.) Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2018. Tilastoraportti: Varhaiskasvatus 2017. http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136962/Tr32_18.df?sequence=5&isAllowed=y
Viitattu 29.3.2019
- Tuliharju, A. 2004. Auta lasta kasvamaan. Päivähoidon ja lasten ennaltaehkäisevän mielenterveystyön kehittämishanke 2001-2003. Loppuraportti. Kuopion kaupunki. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen julkaisuja 2004:5.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu painos.) Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelutoimikunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Helsinki: Tutkimuseettinen neuvottelutoimikunta.
https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
Viitattu 18.4.2019.
- Varhaiskasvatuslaki 540/13.7.2018, 1§: Lain tarkoitus ja soveltamisala.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2018/20180540>
Viitattu 26.4.2019

Wilson, T. 2016. *Working with parents, carers and families in the early years: the essential guide*. Routledge: New York.

LIITTEET

Haastattelurunko

Tutustumispäivä

- Kävittekö tutustumassa päiväkotiin?
- Kerro tutustumispäivästä
- Minkälainen tutustumispäivä oli?
- Millaiselta päivä tuntui?
- Kuvaile millaisen vastaanoton saitte henkilökunnan puolelta
- Miten päiväkodin henkilökunta kohtasi lapsesi? Entä sinut? Millaisia tunteita tämä herätti?
- Minkälainen kuva sinulle jäi päiväkodin henkilökunnasta?

Ensimmäinen päivä

- Miltä tuntui ensimmäisen hoitopäivän aamuna?
- Miten henkilökunta kohtasi teidät aamulla? Sinut? Entä lapsen? Miltä tämä sinusta tuntui?
- Minkälainen kokemus lapsen hakeminen päiväkodista oli?
- Miten henkilökunta kohtasi teidät?
- Pysyikö kokemus henkilökunnasta samanlaisena vai muuttuiko se?

Ensimmäinen viikko

- Minkälainen kuva teille muodostui päiväkodin henkilökunnasta ensimmäisen viikon aikana?
- Oliko eri työntekijöiden välillä eroja vuorovaikutuksessa?